

CODIFICAREA DREPTULUI INTERNAȚIONAL MARITIM – SUCCES ÎN EVOLUȚIA DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC

Daniela POPESCU, Nicolae OSMOCHESCU

1. Dreptul Internațional Maritim din antichitate a trecut prin diferite încercări de sistematizare și codificare cu caracter cutumiar, local sau regional, mai târziu cu caracter doctrinar neoficial și oficial. Un merit deosebit în sistematizarea doctrinară a acestui drept îi revine juristului olandez Hugo Grotius (supranumit părintele Dreptului Internațional), care a formulat principiile și libertățile mării deschise valabile și astăzi și codificate oficial [1]. Exemplu – principiul libertății mărilor.

2. În doctrina dreptului maritim este acceptată următoarea periodizare a istoriei: 1) din cele mai vechi timpuri, de la Codul Rodian (sec. al III-lea și al II-lea î.H) - până în sec. al VII-lea; 2) dreptul mării în Evul Mediu – sec. al VII-lea–până în sec. al XIV-lea, cu două subperioade a) Evul Mediu timpuriu (sec. XIII-XV); b) perioada destrămării Evul Mediu (sec. XV-XVIII); 3) perioada modernă (sec. XVIII-începutul sec al XX-lea); 4) perioada de cristalizare a normelor dreptului mării (din perioada Primului Război Mondial până la Conferința din 1958); 5) perioada codificării intensive a dreptului mării (de la Conferința de la Geneva 1958 până la a III-a conferință ONU asupra Dreptului Mării (1973-1982) și 6) Codificarea la a III-a Conferință a ONU asupra Dreptului Mării.

3. În perioada secolelor XVIII-XX, la conferințe internaționale au fost codificate norme și instituții ale dreptului maritim, privind războiul naval. Astfel, prima încercare serioasă de a codifica principiile Dreptului Mării a fost realizată la Congresul de la Paris, în 1856, ca urmare a războiului Crimeii [3]. Au urmat codificările parțiale făcute prin Hotărârea primei Conferințe de pace de la Haga, din 1899 și revizuită de către cea de-a doua Conferință în 1907. În perioada la care ne referim, s-au încheiat un șir de Convenții internaționale bilaterale și regionale privind regimul unor strâmtoni de interes internațional, ca de exemplu: Convenția de la Montreux, din 1936, referitoare la regimul strâmtonilor Mării Negre în vigoare și astăzi [4].

4. Perioada codificării intensive a Dreptului Mării prin Conferințele de la Geneva din 1958 și 1960. Odată cu crearea Organizației Națiunilor Unite, problema codificării principiilor și normelor de DIP devine prioritară. Prin art.12 pct.1) din Carta ONU, Adunarea Generală are atribuția de a încuraja dezvoltarea progresivă a DIP și codificarea sa [5].

AG a ONU a creat inițial prin Rezoluția 94/1 din 31.01.1947 Comisia pentru dezvoltare progresivă a DIP și codificarea lui (Comisia celor 17), iar prin Rezoluția 174(II) la 21 noiembrie 1947, a creat Comisia de Drept Internațional (CDI) [6]. Printre problemele de codificat, considerate importante

de către CDI, au fost și problemele Dreptului Mării: regimul mării libere, apelor teritoriale, platoului continental etc. Timp de șapte ani, în cadrul lucrărilor CDI s-au examinat propuneri privind regimul juridic a mai multor zone ale Oceanului Mondial. Problemele tehnice au fost puternic influențate de interesele economice ale statelor în jurul cărora se ducea o aprigă luptă politică.

5. La a opta sesiune CDI (23.04-04.07.1956) a fost elaborat proiectul coordonat de codificare al Dreptului Mării, intitulat „Articolele cu privire la Dreptul Mării”. Proiectul conținea 73 de articole și a fost supus dezbaterii Comisiei a VI-a juridică al AG a ONU. La 21.02.1957 AG a ONU a adoptat Rezoluția 1105(XI) pentru convocarea unei conferințe internaționale a plenipotențiarilor statelor membre și instituțiilor specializate ale ONU, în scopul de a codifica Dreptul Mării, luând ca bază de discuție „Articolele cu privire la Dreptul Mării”. Conferința s-a întrunit la Geneva în 24.02.1958 și și-a încheiat lucrările la 29.04.1958. Au fost adoptate și supuse semnării statelor participante, 4 convenții, un protocol și 9 rezoluții. La Conferință au participat 87 de state, inclusiv România [7].

Este un fapt pozitiv și meritoriu, că la această Conferință de codificare a problemelor deosebit de complexe ale Dreptului Mării, una din cele mai importante conferințe de codificare în istoria ONU și a DIP s-a ajuns la un acord de voință politico-juridic al statelor-participante asupra unor probleme dificile cu caracter complex al Oceanului Mondial. Momentul negativ al Conferinței I constă în lipsa de consens cu privire la limita extremă a apelor teritoriale.

6. Eșecul Conferinței din 1958 privind lățimea mării teritoriale și instituirea unei zone speciale de pescuit pentru statele riverane s-a repetat și în anul 1960, la cea de-a II-a Conferință a ONU pentru Dreptul Mării. Nu s-a ajuns la un consens și lucrările acesteia nu s-au concretizat prin adoptarea unor convenții internaționale. Totuși este unanim recunoscută contribuția majoră a Conferințelor la codificare a DIP.

7. După adoptarea și intrarea în vigoare a Convențiilor din 1958, cel mai important document elaborat în cadrul ONU, care reflectă noile tendințe în dreptul contemporan al mării, este Declarația principiilor privind fundul mărilor și oceanelor, precum și subsolul lor, adoptată de AG a ONU prin Rezoluția 2749(XXV) din 17.12.1970 [8].

Prin Rezoluție s-a hotărât convocarea în 1973 a celei de a III-a Conferințe asupra Dreptului Mării. Conferința a fost și rămâne cea mai reprezentativă conferință din Istoria Mondială. La ea au participat 168 de state suverane, 8 mișcări de eliberare națională, 6 state și teritorii nesuverane, 12 instituții specializate, 19 organizații regionale, 10 ONG-uri internaționale de categoria I, 33 de categoria a II-a, 14 organizații internaționale de cercetare științifică.

Astăzi Dreptul Internațional Maritim, ca ramură de drept, este codificat prin Convenția unică a Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării, adoptată în Montego Bay (Jamaica) la 10.12.1982 și Acordul referitor la aplicarea părții a XI-a a Convenției ONU încheiat la New York la 28.07.1984. Aceste documente au fost adoptate la ce-a de-a III-a Conferință a ONU asupra Dreptului Mării, lucrările căreia s-au desfășurat în forma de sesiuni plenare: New York – 1973, Caracas – 1974, Geneva – 1975, New York – 1976, 1977, Geneva și New York – 1978, 1979, 1980, 1981, New York și Montego Bay – 1982, pe parcursul a 10 ani. Majoritatea specialiștilor în domeniul Dreptului Internațional supranumesc Convenția ONU din 1982 drept „Constituția maritimă”, „Legea fundamentală a mării”, „Legea mării” și cel mai important succes din istoria codificării nu numai a dreptului internațional maritim, dar și a dreptului internațional public contemporan în general [9]. Convenția a intrat în vigoare la 16 noiembrie 1994. Republica Moldova a aderat la Convenție prin Legea nr.395-XVI din 14 decembrie 2006, România prin Legea nr.110/1996.

Convenția de la Montego Bay pe lângă faptul că a codificat o serie de instituții drept internațional maritim cutumiar, a codificat și unele instituții absolut noi ale dreptului marin: zona economică exclusivă, zonă internațională a spațiilor submarine, cercetarea științifică marină, protecția mediului marin, soluționarea diferendelor marine, posibile în raporturile maritime ale statelor. Ea a fost semnată în prima zi de 157 de state suverane, precum și de Consiliul ONU pentru Namibia și de Comunitatea Economică Europeană. La 01 ianuarie 2014, Convenția a fost ratificată de 168 de state [11]. Convenția conține 320 de articole, 9 anexe, 4 Rezoluții și Actul Final.

Adoptarea și ratificarea, intrarea și realizarea Convenției din 1982 este apreciată de majoritatea statelor ca un mare succes și o contribuție majoră în dezvoltarea progresivă și codificarea Dreptului Internațional Public, întru consolidarea ordinii internaționale de drept și a legalității în Oceanul Mondial, consolidarea păcii și securității internaționale.

Referințe:

1. GROTIUS, H. *De iure belli ac pacis*. București: Editura Științifică, 1968, Cartea a II-a, *Mare Liberum*, 1609. Edited by J.B.SCOTT s Uassics of Internațional Law 1925.
2. MARIAN, I. *Dreptul mării – determinarea spațiilor maritime*. București: Universul juridic, 2011, Cap.I, secțiunea 1, §2, p.28-38.
3. MANEA, C., MANEA, E. *Drept maritim și fluvial internațional și intern*. Vol.I. București: Editura Centrului tehnic-militar al Armatei, 2012, p.41.
4. Adoptată la 20.07.1936, ratificată de România la 27.07.1936. În: *Monitorul Oficial*, nr.2001 din 29.08.1936, vezi și MANEA, C, *op.,cit.* p.482-491.
5. Carta ONU adoptată la 26.06.1945 în vigoare din 24.10.1945.
6. Formarea, obiective, activitatea CDI. <http://www.un.org>

7. Convenția referitoare la: a)marea teritorială și zona contigua-sunt parte la convenție – 54 de state; b)marea liberă – sunt parte 64 de state; c)pesculitul și conservarea resurselor biologice în largul mării - sunt parte 39 de state; d)platoul continental – sunt parte 61 de state. Convențiile au intrat în vigoare respectiv în: 1961; 1962; 1966;1964. Textele MANEA, C., MANEA,E. *Op.cit.*, p. 312-331.
8. Doc. ONU. A/8028, p.27-28.
9. СКАРИДОВ, С.К. *Морское право, Учебник для магистров. 2-е изд. перераб. и доп.* Москва: ЮРАЙТ, 2012, с.54.
10. Publicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.203/977 din 31.12.2006.
11. UNCLOS:<http://www.un.org>